

**İRAN’IN MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM
OKULLARINDAKİ SAYISAL GELİŞMELER****QUANTATITIVE DEVELOPMENTS IN VOCATIONAL
AND TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS IN IRAN****Somayyeh RADMARD*****Özet**

İran’da eğitim sistemi dünyadaki diğer eğitim sistemleri gibi “teorik” ve “mesleki-teknik” eğitim bölümleri olarak sunulmaktadır. Teorik eğitim, öğrencileri üniversiteye, mesleki-teknik eğitim ise kişileri meslek dünyasına hazırlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin öğrencilere gerekli beceri ve yeteneklerin kazandırılmasını sağlayarak iş gücü piyasasının her geçen gün artan ihtiyacını karşıladığı düşünülmektedir. Bu düşüncelerin uygulanabilirliği, doğru ve güvenilir istatistik bilgilerin değerlendirilmesiyle mümkündür. Bu görüşler doğrultusunda hazırlanan bu çalışma, okul ve okuldaki öğrenci sayılarını kapsamaktadır. Bu çalışmada; söz konusu okullardaki 1934-2007 yılları arasındaki nicel gelişmeleri incelenmiştir. 1972-1973 öğrenim yılı ile 1976-1977 yılları arasında okul sayısında sürekli artış yaşandığı dönemdir. Bu dönemde 402 yeni okul açılmıştır. 1973-1974 öğretim yılından 1976-1977 öğretim yılına kadar geçen zamanda; okul sayısında % 10, öğrenci sayısında % 32 artış sağlandığı görülmektedir. Ancak yıllar itibariyle dalgalanmalar olduğu ve sayılarında ciddi bir oranda azalma olduğu görülmektedir. 2000-2001 öğretim yılından 1025222 öğrenciyle, 2005 yılında 364356 kişiye ulaşmıştır. Bu veriler doğrultusunda nitelikli işgücüne duyulan ihtiyaç yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ve teknik eğitim, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, İran’da eğitim

Abstract

The education system in Iran like other education systems around the World is divided into sections; “theoretical” and “vocational technical”. Theoretical education prepares students for university, vocational and technical education prepares people for the Work. It’s considered that the vocational and technical education supply the increasingly demands of the labor market by providing the necessary skills and abilities to the students. The applicability of these ideas will be possible through assessment accurate and reliable statistical data. The publication prepared for the purposes stated above includes number of schools, students. In this study, the following were studied: the quantitative developments that occurred

* Yard. Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi.somayyeh92@yahoo.com

in these schools between 1934-2007. Thought this data are considered inadequate the need for qualified workforce.

Key Words: The goal and importance of Vocational and technical education, Vocational and technical secondary schools, Iran.

Giriş

Gerekli bilgi ve becerilerin aktarılması sürecinde meslek eğitim tarihinin çok eski olduğu bilinmektedir. Günümüzde bu konunun farklı boyutları gelişmiştir, her geçen gün yeni boyutlar kazanarak gelişmeye devam etmektedir. İnsanların gelişmiş teknolojiye erişimi eskiye nazaran günümüzde daha kolay ulaşılabilir bir boyut kazanmıştır. Bu doğrultuda ülkelerin iktisadi alt yapı ve kaynaklarıyla globalleşen dünyayı ekonomik ve siyasi bakımdan kontrol etmeleri kaçınılmazdır. Gelişmemiş ülkelerde bu siyasetler karşısında tutunabilmek, insan gücü yetiştirerek ekonomik kalkınmayı destekleme ve hızlandırma görevini yerine getirebilmek için çaba sarf etmektedirler. Bir ülkenin iktisadi kalkınmasında en etkili unsurlardan birisi yetişmiş insan gücüne sahip olmasıdır.

Toplumsal ve ekonomik kalkınmayı gerçekleştirebilmek insan kaynağına yatırım yapmakla sağlanabilir.

Ülkenin iktisadi ve toplumsal kalkınması için becerikli insan gücü yetiştirilmesi mesleki ve teknik öğrenimin temel faaliyetlerinden biridir. Bu doğrultuda İran İslam Cumhuriyeti mesleki ve teknik öğrenim için bir teşkilat kurulması zorunluluğunu duymuştur. Bu kuruluşun amacı ekonomik durumu yükseltmek, gençleri sanat ve meslek sahibi yapmak olarak bilinmektedir. Bu çalışmada: mesleki ve teknik eğitimin önemi ve amacının yanı sıra İran'daki mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının; okul ve öğrenci sayılarındaki değişim ve gelişimleri ele alınarak son 73 yıllık sürecin betimsel açıdan incelenmesi amaçlanmıştır.

Mesleki Ve Teknik Eğitimin Amacı Ve Önemi

Mesleki ve teknik eğitimin başlıca amacı, sanayi ve hizmet sektörünün gereksinim duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikli işgücünü yetiştirerek kazanılan becerileri başarılı bir şekilde iş ortamında kullanabilmesini sağlamaktır. Diğer bir ifadeyle, çalışanları daha verimli kılarak ekonomik büyümeye katkıda bulunmak ve insanların nitelikli bir yaşama sahip olması için işgücünün işleyişini yükseltmesidir (Kellagı, 2003: 18).

Ekonomik ve teknolojik gelişmenin temel araçlarından biri olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, mesleki ve teknik eğitim sistemine büyük görevler ve sorumluluklar yüklemektedir. Dördüncü kalkınma planına göre, devlet gelecek 20 yıl içinde ülkeyi bilimsel temele dayalı ekonomiye doğru teşvik amaçlı yönlendirecektir. Bu politika doğrultusunda resmi ve gayri-resmi eğitim sisteminde bireylere yaratıcı ve üretici kabiliyetler

kazandırılarak üretim gibi kavramların tanımlandırılması amaçlanmıştır. Ancak mesleki ve teknik eğitim bugün toplumun kendisinden beklediği görevi yerine getirecek güçten yoksundur (İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitim Kanun Tasarısı, 2010).

Yaşadığımız yüzyılda Mesleki ve Teknik eğitim sisteminin, sosyo-ekonomik koşullarına uygun bir nitelik kazandırılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Ancak bu sosyo-ekonomik yapının ucuz işgücünü karşılayamadığı öne sürülmektedir. Bu yüzden ülke işsiz kalan işgücü sorunuyla yeniden karşı karşıya kalmıştır. İşsizlik sorununun çözümünü kolaylaştırmak için mesleki ve teknik eğitim sisteminde sürekli eğitim ve yaşam boyu öğrenme (LLL) yer almıştır (Sabetnijad, Hatemzade, Vehdeticu, Haşemi, 2010: 62).

İran'da eğitim sisteminde sürekli eğitim programı (becerinin yükselmesi ve yenilenmesi) bulunmamaktadır. Hâlbuki ülkenin kalkınma hedeflerine göre, ülkenin bölgede birinci iktisadi güce ve bilimsel topluma dönüşmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için eğitim sistemin kendi kendini devamlı olarak yenilemesi önemli bir konudur. Orta yaşlı çalışan ve işsiz kişilerin yeni beceriler kazanması ve iş piyasasının ihtiyacını sağlanması gerekliliği öne sürülmektedir (İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitim Kanun Tasarısı, 2010).

Bugün mesleki ve teknik eğitimin %85'inden fazlası sadece iş arayan gençlerle sınırlıdır (stajyerlerin %73, 2'si 30 yaşından küçük ve %60'i ise 25 yaşından küçüklerdir). 2008 yılında çalışan iş gücüne verilen eğitimin 5 saatten az olduğu tahmin edilmektedir. Hâlbuki bu rakam gelişmiş ülkelerde yaklaşık 96 saattir (İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitim Kanun Tasarısı, 2010).

Ülkenin dördüncü kalkınma planınının 55. maddesine göre mesleki ve teknik öğretim konusunda öngörülen adımlar tam anlamıyla gerçekleşmemiştir. Bunun nedeni mesleki eğitimden sorumlu bir kurumun olmamasıdır. Milli bir mesleki örgütün yaratılması için teknik eğitim konusunda paralel faaliyetlerin olması ve bu konuda birlik görünümünün yaratılması onuncu devlet politikasıdır. Milli Mesleki Örgüt vasıtasıyla ülkenin dördüncü kalkınma planınının 55. maddesindeki görevlerinin en iyi şekilde yapılması IRQF düzenlemesiyle İran'ın mesleki yetkinliği, mesleki eğitimlerinde kişilerin katılımını teşvik edici ve özendiricidir. Buna göre mesleki ve teknik öğretim konusunda politikalar aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

Milli Mesleki Örgütü

IRQF, İran'ın mesleki yetkinlik çerçevesinin onayı (Sabetnijad, Hatemzade, Vehdeticu, Haşemi, 2010: 77).

Mesleki ve Teknik Okulların Sayısal Gelişimi

Her birim kendi ihtiyacına göre ve bir dizi faaliyetler sonucu oluşturulmuştur. İran'da

Çıracılık ve Mesleki-Teknik Eğitim okula dayalı bir yapıda ele alınmıştır. 1907 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bu okullarla ilgili görev üstlenmiştir. Bakanlık merkez teşkilatında 1937 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurmuştur. Böylece mesleki ve teknik öğretim birimleri oluşturulmuştur (Mesleki ve Teknik Daire Başkanlığı, 1986: 129). İslam devrimi ile birlikte Bakanlık Mesleki Örgüt Kanunu 1979 yılında değiştirilerek Mesleki ve Teknik Öğretim Teşkilatının Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tarım Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birleşmiştir (Kemali, 2001). Bu örgütün amacı “devletin genel politikalarına göre ziraat, sanat ve hizmet bölümlerinde gereksinim duyulan nitelikli işgücünün yetiştirilmesi ve sağlanmasıdır” (Mensuniya, 1383).

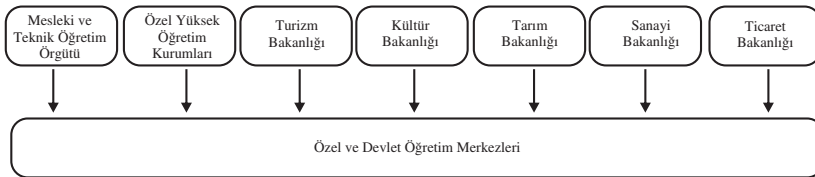
Bugün Milli Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Ticaret Sanayi Bakanlığı ve onlarca özel yükseköğretim kurumu gibi kuruluşlar çeşitli beceri öğretme standartlarını, ders programlarını uluslararası ve ulusal koşulları dikkate almadan beceri sertifikası veya öğrenim diploması vermektedir. (QF) mesleki yetkinlik kapsamı, ISCED sınıflandırma sistemine dayalıdır ve resmi, gayri-resmi eğitimlerin arasında yatay ve dikey hareketlilik yoktur (Sabit Nejat, Hatme zade, Vahdeti cu, Haşimi, 2010: 55).

Bu yapısal çeşitlilik, beceri öğretme standartları hazırlarken mesleki standartların tanıtımında karışıklık yaratmaktadır. Diğer taraftan mesleki ve teknik sistem bütünlüğü içerisinde yetiştirilen öğrenciler insan gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücü ile ilişkili değildir.

Günümüzde ortaöğretim mesleki eğitimin mevcut durumu hakkında yargıya varabilmek için İslam devriminden günümüze kadar olan bazı sayısal verilere bakmak gerekmektedir. Bu okulların 1934-1972 ile 2000-2007 öğretim yılları arasındaki; öğrenci ve okul sayıları ile bir önceki değişim oranları Çizelge 1. Çizelge 2. Çizelge 3. Çizelge 4’de gösterilmiştir.

Teknik Okullarının Sayısı

Çizelge 1’de Teknik Öğrenim Okulları’nın 1934-1935 öğretim yılından 1971-1972 öğretim yılına kadarki öğrenci sayıları gösterilmiştir.

Çizelge 1. Teknik Öğrenim Okullarının Sayıları (1934-1972)

	Teknik Öğrenim Okulları							Toplam
	Sağlık	Sekreterlik	Sanat	Meslek	Bankacılık, Ticaret	Ziraat	Sanayi	
1934-1935	-	-	9	-	-	1	-	10
1940-1941	-	-	2	-	-	1	-	3
1943-1944	-	-	9	-	-	1	-	10
1947-1948	-	-	7	-	-	-	-	7
1952-1953	-	-	6	-	-	-	-	6
1953-1954	-	-	9	-	-	-	-	9
1954-1955	-	-	20	-	-	-	-	20
1955-1956	-	-	12	-	-	-	-	12
1956-1957	-	-	26	-	-	24	-	50
1957-1958	-	-	28	-	-	39	-	67
1958-1959	-	-	29	-	-	28	-	57
1959-1960	-	-	27	22	-	42	-	91
1960-1961	-	-	28	35	8	12	-	83
1961-1962	-	-	29	30	8	12	-	79
1962-1963	-	-	28	38	7	13	-	86
1963-1964	-	-	31	39	8	18	-	96
1964-1965	-	5	23	47	9	19	-	103
1965-1966	4	7	24	48	8	18	-	109
1966-1967	5	8	30	50	8	17	-	118
1967-1968	1	9	56	52	9	11	-	138
1968-1969	1	8	71	54	10	10	-	154
1969-1970	-	16	79	53	11	1	4	164
1970-1971	-	16	90	53	22	-	8	189
1971-1972	-	24	118	54	31	-	10	237

*Tahrandaki 5 lisede 284 kızın eğitim gördüğü 80 sekreterlik sınıfı açılmıştır. Bu okulların istatistiği tabloda 5 birim olarak görülmektedir (Eğitim ve Öğretim Bakanlığı, 1972: 26).

Çizelge 1 incelendiğinde, okulların ufak düşüşlerinin dışında 1962-1963 öğretim yıllarından itibaren okul sayılarında sürekli bir artış yaşanmıştır. Bunlar arasında 1971-1972 öğretim yılı, faaliyete geçen 237 okulla en fazla artışı göstermiştir.

2. Teknik Öğrenim Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Çizelge 2'de Teknik Öğrenim Okulları'nın cinsiyete göre 1934-1935 öğretim yılından 1971-1972 öğretim yılına kadarki öğrenci sayıları gösterilmiştir.

Çizelge 2. Cinsiyete Göre Öğrenci Dağılımları (1934-1972)

Öğrenci Sayısı			
Öğrenim Yılları	Erkek	Kız	Toplam
1934-1935	688	105	793
1952-1953	415	200	615
1953-1954	639	148	787
1954-1955	1125	688	1813
1955-1956	1035	510	1545
1956-1957	4055	794	4849
1957-1958	6024	634	6658
1958-1959	6001	592	6593
1959-1960	7614	374	7988
1960-1961	8598	750	9348
1961-1962	8213	904	9117
1962-1963	8434	764	9198
1963-1964	8927	1540	10467
1964-1965	10597	2297	12894
1965-1966	12643	2581	15224
1966-1967	13271	2685	15956
1967-1968	13265	3008	16273
1968-1969	15358	3701	19059
1969-1970	18822	4513	23335
1970-1971	24318	6261	30579
1971-1972	38601	8850	47451

Kaynak: Eğitim ve Öğretim Bakanlığı, 1972: 26

Çizelge 2'e göre, öğrenci sayılarında genellikle bir artışın olduğu görülmektedir. 1971-1972 öğretim yılı öğrenci sayısındaki artışın en fazla yaşandığı dönemdir. 1956-1957 öğretim yılı ise, öğrenci sayısında en fazla düşüşün yaşandığı dönemdir. 1972 yılından 1977'ye kadar teknik eğitim merkezleri gelişmiş ve öğrenci sayısı artmıştır.

3. Teknik Öğrenim Okullarının; Okul, Öğrenci Sayıları

Çizelge 3'de Teknik Öğrenim Okulları'nın 1972-1973 öğretim yılından 1976-1977 öğretim yılına kadarki okul, öğrenci sayıları ile bir önceki eğitim-öğretim yılına göre kaydettiği değişim oranları gösterilmiştir.

Çizelge 3. Teknik Öğretim Okullarının; Okul, Öğrenci Sayıları (1972-1977)

Teknik Öğretimi Okulları			
Eğitim Öğretim Yılları		Öğrenci	Okullar
1972-73		81664	368
1973-74		142032	545
1974-75		168668	597
1975-76		220466	694
1976-77		255000	770
Beş yıllık artış	Sayı	173336	402
	Yüzde	% 32	% 10

Çizelge 3 incelendiğinde, 1972-1973 öğrenim yılı ile 1976-1977 yılları arasında okul sayısında sürekli artış yaşandığı dönemdir. Bu dönemde 402 yeni okul açılmıştır. Öğrenci sayısı ise sürekli artış göstermiş ve 1976-1977 öğretim yılında en yüksek oranda gerçekleşmiştir. 1973-1974 öğretim yılından 1976-1977 öğretim yılına kadar geçen zamanda; okul sayısında % 10, öğrenci sayısında % 32 artış sağlandığı görülmektedir.

4. Teknik Okullarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Çizelge 4'de Teknik Okulları'nın 2000-2001 öğretim yılından 2006-2007 öğretim yılında kadarki; öğrencilerini cinsiyet ayrımıyla birlikte gösterilmiştir.

Çizelge 4. Teknik Öğretim Okullarının Öğrencilerinin Sayısı (2000-2007)

Eğitim Öğretim Yılı	Öğrencilerin sayısı	Erkeklerin katkısı (%)	Kadınların katkısı (%)
2000-2001	1025223	59,1	40,9
2001-2002	1372614	53	47
2002-2003	883704	58,2	41,8
2003-2004	562401	60,4	39,6
2004-2005	457350	68,5	31,5
2005-2006	364356	71,1	38,9
2006-2007	699890	61,8	38,2

Kaynak: Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütü'nün Planlama Müdürlüğü, 2009: 16

Çizelge 4'de göre Teknik Öğretimi Okullarının öğrenci sayılarında, yıllar itibariyle dalgalanmalar olduğu ve sayılarında ciddi bir oranda azalma olduğu görülmektedir. 2001-2002 öğretim yılı bir önceki yıla oranla artışın en fazla yaşandığı, 2002-2003 öğretim yılının ise, bir önceki yıla göre düşüşün en yüksek seviyede yaşandığı dönem olmuştur. 2000-2001 öğretim yılından 1025222 öğrenciyle, 2005 yılında 364356 kişiye ulaşmıştır. Böylece 6 yıl içinde örgütün öğrencileri en az üçte bir azalmıştır. Örgütün öğrencilerinin azalmasının nedeni, özel teknik merkezlerin eğitimi daha az masraflı ve düşük puanla

kazanılabilmesi, devlet merkezlerin öğreniminin pahalı ve yüksek dereceli olan becerikli eğitimlere yönlendirilmesidir. Yüksek beceri eğitim programlarında, ders programların uzun süreli olmasından dolayı, çok az sayıda öğrenciyi kapsamaktadır. 2006 yılında örgütün öğrenci sayısı % 92’i büyümeyle geçen yıla göre 699890 öğrenciye artmıştır. Bu örgütün eğitim kapasitesinin artmasından kaynaklanmaktadır. İncelenen bütün yıllarda erkeklerin eğitim katkısı kadınlardan daha fazladır. İlk 6 yıl içinde incelemede erkeklerin katkı payı % 60’dan % 71’e artmıştır. Fakat son yıllarda % 61,8’ azalmıştır.

Bununla birlikte çalışma kanununun 111. maddesine göre Mesleki ve Teknik Örgütü özel bölümün işbirliği ile özel mesleki ve teknik okulların kuruluşunda girişimde bulunabilir. Bu özel okullar özel staj kurumları kontrolü altında olmaktadır.

Bahsi geçen örgüt ülkenin mesleki ve teknik öğretim kurumların ve sanayinin gerekli eğitim kadrosunu sağlamak için, “öğretmen yetiştirme merkezlerinde” öğretmen eğitimi vermektedirler.

Eğitim programlarını bitirdikten ve beceri değerlendirme sınavlarında başarılı olduktan sonra, adaylar beceri sertifikası almaktadırlar. Bu sertifikalar stajyerlerin beceri ve mesleki bilimine göre üç düzeyde sınıflandırılmaktadır:

İkinci derece beceri sertifikası: bu sertifika, bir mesleki becerinin bir bölümünde yetkinlik kazanması olarak tanımlanmaktadır. Stajyerler, ilk dönemi bitirmekle birlikte ilgili sınavı başarıyla geçtikten sonra, önerenin standartlarına göre ikinci derece işgücü olarak tanınmaktadırlar.

Birinci derece beceri sertifikası: bir mesleki becerinin tam yetkinlik kazanması olarak tanımlanmaktadır. Stajyerlere ikinci derece beceri sertifikasını aldıktan sonra eğitim programını, ilgili düzeyde beceri sınavıyla birlikte başarıyla geçirdikten sonra bu sertifikaya sahip olanlara, birinci işgücü olarak tanımlanmaktadırlar.

Uzman beceri sertifikası: bir mesleki becerinin tam yetkinliği ve mesleğin zenginleştirilmesi için birkaç yan beceri yetkinlik kazanması olarak tanımlanmaktadır. Bu sertifika 18 aylık (2800 saat) uzman eğitim programında başarılı olduktan sonra verilmektedir. Bu sertifika teknik işlerde ve belirli mesleklerin bir ya da birkaç görevini yapma becerisi için teknik bilgi ve deneyim kazanmayı sağlamaktadır. Bu öğrenim programları 1985 yılından itibaren İran ve Alman Sanayi Sendikası arasındaki anlaşmasıyla uygulanmaktadır. Bu programlara katılmak için en az fizik, matematik, fen bölümlerinde öğrenim diploması olması gerekmektedir. Bu sertifikaya sahip olanlar becerikli seçkin dereceli işgücü olarak tanınmaktadırlar (İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitim Kanun Tasarısı, 2010).

5. Teknik Merkezlerinde Beceri Düzeyine Göre Mesleki Eğitimler

Çizelge 5'de sabit merkezlerde beceri derecesine göre verilen mesleki eğitimler gösterilmektedir.

Çizelge 5. sabit merkezlerde beceri derecesine göre verilen mesleki eğitimleri

Eğitim ve öğretim yılı	eğitimi zamanbeceriU	birinci dereceli eğitim	ikinci dereceli eğitim
2002	0,6	8,9	9,5
2003	1,7	10,1	88,2
2004	2,1	10,9	87
2005	2	68,3	29,7
2006	39,7	54,5	5, 8

İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitim Kanun Tasarısı, 2010

İncelemelere göre, sabit merkezlerin beceri derecesine göre dağılımı örgütün politikalarının değişmesini göstermektedir. Giderek ikinci dereceli eğitimler azalmaktadır. Bu azalmalar yüksek beceri derecelerinin yararıdır. Örgütün sabit merkezlerinde ikinci dereceli beceri eğitimleri 2002 yılında % 90'ndan % 32,2'e 2006 yılında azalmaktadır. Bunun karşısında gösterilen yıllar içinde birinci derece beceri % 8,9'dan % 66'ya ve uzman eğitimler % 0,6'dan % 1,4'e artmıştır.

6. Teknik Öğrenimde Gayri-Resmi Mesleki ve Teknik Okulların Sayısı

Çizelge 6'da 2000-2001 ile 2006-2007 öğretim yılları arasında Gayri-Resmi Mesleki-Teknik Okulların öğrenci sayıları verilmiştir.

Çizelge 6. Gayri-Resmi Teknik Öğrenim Okullarının Öğrenci Sayıları (2000-2007)

Eğitim Öğretim Yılı	Öğrencilerin Sayısı	Erkeklerin Katkısı (%)	Kadınların Katkısı (%)
2000-2001	741475	32,2	67,8
2001-2002	1141033	30,7	69,3
2002-2003	1295936	29,7	70,3
2003-2004	1304074	29,7	70,3
2004-2005	1165955	29	71
2005-2006	1225250	27,4	72,6
2006-2007	1805460	29,5	70,5

Kaynak: Mesleki ve teknik eğitim örgütün planlama müdürlüğü, 2008: 19

Çizelge 6'da teknik özel öğretim okulların stajyerlerin sayısı cinsiyete dağılımına göre gösterilmektedir. Görüldüğü gibi 2006 yılında devleti olmayan bölümlerde stajyerlerin sayısı 2000 yılın iki katında veya daha fazla bir artış sağlandığı görülmektedir. Devleti olmayan bütün eğitimlerde kadınların katkı payı daima erkeklerden daha fazla görülmektedir.

7. Devlet ve Özel Teknik Öğretim Okulların Öğrenci Sayıları

Çizelge 7’de, 2000-2001 ile 2006-2007 öğretim yılları arasında Özel Teknik Okulların öğrenci sayısı Devlet Teknik Öğretim Okullarına göre karşılaştırılmıştır.

Çizelge 7. Devlet ve Özel Teknik Öğretim Okullarda Öğrenci Sayıları (2000-2007)

Eğitim Öğretim Yılı	Devletin katkısı	Özelin katkısı	Erkeklerin katkısı (%)	Kadınların katkısı (%)
2000-2001	58	42	47,8	52,2
2001-2002	54,6	45,4	42,9	57,1
2002-2003	40,5	59,5	41,2	58,8
2003-2004	301	69,9	39	61
2004-2005	28,2	71,8	40,1	59,9
2005-2006	32,9	77,1	37,4	63,6
2006-2007	37,9	72,1	38,5	61,5

Kaynak: Mesleki ve teknik eğitim örgütün planlama müdürlüğü, 2008: 19

Çizelge 7’de, 2000-2001 ile 2006-2007 öğretim yılları arasında Özel Teknik Okulların öğrenci sayısı Devlet Teknik Öğretim Okullarına göre karşılaştırılmıştır. Bu dönemlerde Özel Teknik Okullarda öğrenci sayılarında artış yaşanmış ve 2005-2006 öğretim yılında en yüksek oranda gerçekleşmiştir. Devlet Teknik Okullarında genel olarak öğrenci sayıları yıllar itibariyle düşüş gösterse de bazı dönemlerde artış yaşandığı görülmektedir. 2006-2007 öğretim yılı bir önceki yıla göre en çok arttığı, 2004-2005 öğretim yılı ise bir önceki yıla oranla en çok düşüşün yaşandığı dönemler olarak dikkat çekmektedir. Özel Teknik Okulları’nda, 2000-2001 öğretim yılından 2006-2007 öğretim yılına kadar geçen zamanda; öğrenci sayısında sürekli artış görülmektedir. Devlet Teknik Okullarında ise 2000-2001 öğretim yılında öğrenci sayısı % 58, fakat 2006 yılında ise % 28’lik bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

8. Devlet ve Özel Teknik Okullarının Sayısı Cinsiyete Göre Dağılımı

Çizelge 8’de Teknik Okulları’nın 2000-2001 öğretim yılından 2006-2007 öğretim yılına kadarki; Özel Teknik Öğretimi Okulları ile Devlet Teknik Okul sayıları gösterilmiştir.

Çizelge 8. Özel ve Devlet Teknik Öğretim Okul Sayıları (2000-2007)

Eğitim Öğretim Yılı	Devlet Teknik Öğretim Okulları				Özel Teknik Öğretim Okulları			
	Erkek	Kadın	İki amaçlı	Toplam	Erkek	Kadın	İki amaçlı	Toplam
2000-2001	250	206	...	456	...	...	...	7416
2001-2002	...	...	...	...	...	...	...	...

2002-2003	252	207	79	538	3213	11970	...	15183
2003-2004	260	214	106	580	4186	11502	...	15688
2004-2005	267	182	110	559	1845	8199	714	10785
2005-2006	227	160	154	541	1910	8830	822	11562
2006-2007	227	160	153	541	2067	9233	857	11300

* İki amaçlı okullar: her iki cinsiyet gurubunun eğitimi için kullanılmaktadır. Kaynak: Mesleki ve teknik eğitim örgütü'nün planlama müdürlüğü, 2008: 19

Çizelge 8'e göre devlet okul sayıları 2000-2001 öğretim yılında 456 merkezden yıllık % 2,9 büyümeyle 2006-2007 öğretim yılında 541 merkeze artmıştır. 2003-2004 öğretim yılı faaliyete geçen 42 okulla en fazla artış göstermiştir. 2004-2005 öğretim yılında ise, 21 okul kapanmıştır. İncelenen veriler arasında okul sayılarındaki dalgalanmalar Sosyal İşler ve Çalışma Bakanlığın teknik öğretim merkezleri ile birleşmesi ve bu merkezlerin devleti olmayan bölümlere bırakılmasıdır.

Özel Teknik Okulların sayısı 2000-2001 öğretim yılında 7416 okuldandan 2006-2007 öğretim yılında % 7,3 yıllık büyümeyle 11300 okula artmıştır. Dikkat edilmesi gereken nokta, kadın özel teknik okulların sayısı devlet teknik okullarından daha fazla olmasıdır. 2006-2007 öğretim yılında özel teknik okulların yaklaşık % 82'i kadın teknik okullarına aittir. Fakat devlet teknik okullarında bu oran yaklaşık % 30'dur. Diğer önemli nokta incelenen veriler arasında özel teknik okulların devlet teknik okullarına göre hızlıca artmasıdır.

Gerçi istatistik veriler kadınların teknik öğretimi okullarında katkısının giderek artmasından söz etmektedir. Fakat öğrencilerin bölümlere göre dağılımı incelendiğinde, kadınların çoğu hizmet ve ev işleri ilgili bölümlerde staj yapmaktadırlar. Hâlbuki erkeklerin çoğu sanayi ve üretim bölümlerinde staj görmektedirler. Diğer bir ifadeyle teknik öğretimi okullarına kadın ve erkek öğrencilerin bölümlerine göre ayrımcılığa maruz kaldıkları göze çarpmaktadır. Bu konuda kadınların sanayi ve teknik bölümleri seçmemelerinde mesleki ve teknik eğitim örgütü'nün icrayı ve idari işlerin etkisini en önemli engel olmasını gizlemek mümkün değildir. Yine de öyle görünüyor ki, bu mesele esas olarak toplumsal ve kültürel bir sorundur. Toplumun inançlarıyla ilgilidir ve stajyerlerin farklı sosyal-iktisadi sınıfa ait olmasına göre değişmektedir (Riyahi, 2005: 15).

“İran İslam Cumhuriyetin Kültür, Sosyal, Ekonomik Dördüncü Kalınma Planını” na göre eğitim önceliği kadınlara, mahrum bölgelere, köylülere ve çiftçilere verilmelidir. Bu kanuna göre, Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütü, kendi eğitim faaliyetlerini 18 aylık programlar çerçevesinde, sabit merkezlerde eğitim yoluyla, gezici gruplar (köylülerin ve bölgelerin eğitimi), karakollarda eğitim ve sanayi eğitimi, farklı iktisadi bölümlerde (hizmet, ziraat, sanayi) becerikli işgücü ve ara eleman yetiştirmek için uygulanmıştır.

9. Devlet Teknik Öğretim Okullarının Öğrenci Dağılımları

Çizelge 9'a göre, Teknik öğretimin yarısından çoğunun eğitimleri sabit merkezlerde uygulanmaktadır.

Çizelge 9. Devlet Teknik Okullarında Öğrenci Sayıları (2000-2007)

Eğitim Öğretim Yılı	Sabit merkezlerin sayısı	Gezici birimlerin katkısı	Karakolun eğitim katkısı	Sanayide eğitimin katkısı
2000-2001	58,4	21,3	3,4	16,9
2001-2002	59,2	24,3	3,2	13,3
2002-2003	62	18,5	3	16,5
2003-2004	58,7	14,5	2	24,8
2004-2005	60	9,5	1,5	29
2005-2006	58,7	6,6	1,2	33,6
2006-2007	50,5	23,30	1,2	25,0

Kaynak: Mesleki ve Teknik Öğretimin planlama müdürlüğünün 2006 yıllık istatistik kitabı.

İncelenen veriler arasında 2005-2006 öğretim yıllarında Sanayi'de eğitim, Gezici eğitimler her biri, eğitimlerin dörtte birini kendine ihtisas etmektedir. Teknik öğretimin en az olanı karakollarda ve askerlere sunulmuştur (yaklaşık % 3).

Elbette incelenen veriler arasında, eğitimin payı sabit merkezlerde ve gezici birimlerde, sanayideki eğitimin yararına azalmıştır. Sabit merkezlerin payı % 58,4'den % 50,5' azalmıştır. Karşısında sanayi eğitimi % 16,9'dan % 25'e artmıştır. Gezici eğitimleri en çok iniş çıkışa sahiptir. 2005 yılında en az oran olarak yani % 6,6 'idi.

Ancak 2006 yılında Hicret projesinin uygulamasıyla % 23,3'e artmıştır. Bu noktayı söylemek gerekmektedir; gerçi sanayi ve karakollarda eğitim gören stajyerlerin çoğunu erkekler oluşturmaktadır ve incelenen bütün yıllarda sabit merkezlerde erkek stajyerlerin sayısı % 50'den fazlaya yetişmekteydi. Ama gezici ve Hicret projesinde stajyerlerin çoğunu kadınlar oluşturmaktadırlar (Mesleki ve teknik eğitim örgütün planlama müdürlüğü, 2008: 19).

Sonuç

Mesleki ve teknik eğitim bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler ile ilgili sayı ve rakamlar mesleki ve teknik eğitim kalkınma planlarının uygulamasında ciddi bir ilerleme sağlamadığını göstermektedir. İran'ın mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında önemli sorunlar yaşadığı gözlenmektedir. Bunlar mesleki eğitim mezunlarının becerileri istihdam sektörü ile ilgisizliği, mesleki eğitimin ekonomik ve toplumsal kalkınma planlarından uzak olması, milli ve bölgesel gereksinimleri ile uygunsuzluğu olarak dikkat çekmektedir.

Gerçekte İran'ın mesleki ve teknik eğitiminin temel sorunlarının çözülmesi ve mesleki eğitim niteliğinin artırılması, mesleki eğitimin nicel açıdan dengelenmesi için bu konuda daha fazla araştırmaların yapılması, kapsamlı planların hazırlanması gerekmektedir. Bu noktada mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılmasına yönelik öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Mesleki ve teknik öğrenim mezunları ve uzmanlarından verimli bir şekilde yararlanılması önemli hususlardan biridir. Yapılan araştırmaların sonucuna göre mesleki ve teknik eğitim mezunların sadece %30'u sanayi bölümlerinde çalışmaktadırlar. Bu noktada eğitim programların amacı gözden geçirilip yeniden yapılandırılmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitim bölümlerindeki öğrencilerin mali ve mesleki durumlarının iyileştirilmesi önem taşımaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin sosyal konumlarının yükletilmesi ile motive edilesi sağlanmalıdır. Bu amaç doğrultusunda mesleki ve teknik eğitim kurumlarının öğrencilere ilgi ve kabiliyetleriyle iş hayatında mali ve mesleki konumlarının iyileştirilmesi için hizmetler sunulmalıdır. Bu kapsamında mesleki ve teknik eğitim mezunlarına gereken özenin gösterilmesine ihtiyaç vardır. Bu noktada devleti bölümlerde çalışmayan kişilerin kendilerini yeterli ve etkili his etmeleri için sosyal etkiler hazırlanmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitim yönetim ve finansmanında dahi devletin daha çok katkı ve müdahale edilmesi önem arz etmektedir. Bu bağlamda mesleki-teknik okullar ve merkezlerin kurulmasında özellikle mali katkılar sağlanması gerekmektedir. Bu noktada bir süreliğine lise ve gari-mesleki kuruluşlar ilgili ilerlemeler ve katkılar kısıtlanıp daha çok mesleki eğitim ve teknik kurumlarına tahsis edilmelidir.

Kaynaklar

- Eğitim ve Öğretim Bakanlığı. (1972), *Eğitim ve öğretim Dönüşümün Gözden Geçirilmesi*. Tahran: Eğitim ve öğretim Bakanlığın Genel Halk İlişkiler Dairesi Yayınları. [Orjinali Farsça].
- Kellagi, A. (2003), *Eğitim ve Öğretim Bakanlığında Mesleki ve Teknik Eğitimin Yenilenmesi*. Tahran: Eğitim ve Öğretim Akademi Yayını. [Orjinali Farsça].
- Kemali, H. (2001), *İran'da İş İlişkisi Politikasının Ekonomisi*. Yayın ve Baskı Örgütü Yayınları. [Orjinali Farsça].
- Mansurniya, H. Hadimi akdem, S. (2005), *Ülkenin Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütünü Ders Planlama Danışmanlığı*. Tahran Yayınları. [Orjinali Farsça].
- Mesleki ve Teknik Daire Başkanlığı. (1986), *Meslek ve Teknik Eğitim ve Öğretim Örgütüyle Aşına Olmak*. Mesleki ve Teknik Örgüt Yayınları. [Orjinali Farsça].
- Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütü. (2008), *Eğitim Takvimi (Birinci Baskı)*. Tahran: Planlama Müdürlüğün Yayını. [Orjinali Farsça].
- Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütü. (2009), *Eğitim Takvimi (Birinci Baskı)*. Tahran: Planlama Müdürlüğün Yayını. [Orjinali Farsça].
- Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütü. (2010), *İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitiminin Yeni Sisteminin Külliyati. İran İslam Cumhuriyetin Mesleki ve Teknik Eğitim Kanun Tarsısı*. Mesleki ve Teknik Planlama Daire Başkanlığı Yayını. [Orjinali Farsça].
- Sabit Nejat, H. Hatam zade, E. Vahdeti cu, M.Haşamı, Z. (2010), *İran ve Alman yanın Uygulamalı Mesleki ve Teknik Eğitiminin İncelenmesi*. Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütün Yayınları. [Orjinali Farsça].
- Yıllık İstatistik Kitabı. (2006), *Mesleki ve Teknik Eğitim Örgütünü planlama Daire Başkanlığı yayını*. [Orjinali Farsça].